

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2020-11-02
Besvaras senast
2020-11-16

Till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:98 Balkongflickor och oskuldskontroller

Under de senaste åren har medier uppmärksammat flera fall av så kallade balkongflickor. Det handlar om ett okänt antal flickor och kvinnor som med stor sannolikhet har bragts om livet på grund av hedersrelaterade motiv, men där dödsfallen många gånger inte ens har utretts som ett brott. För att bringa klarhet i omfattningen av sådana dödsfall och kunna identifiera eventuella systematiska brister i polisens och åklagarnas arbete menar jag att regeringen bör upprätta en särskild kommission. En sådan kommission ska ges i direktiv att undersöka eventuella brister i polisutredningar, rättsmedicinska och kriminaltekniska utredningar med mera. Syftet måste vara att utreda eventuella systematiska brister i utredningsarbetet. För så vitt kriskommissionens arbete skulle medföra att förundersökningar om brott kan inledas eller återupptas ska dessa självfallet och i enlighet med rättegångsbalken ledas av åklagare eller annan förundersökningsledare.

I två program i P1:s *Människor och tro* uppmärksammades nyligen bland annat hur olika religiösa samfund legitimerar så kallade oskuldsintyg. Föreställningar om kvinnors oskuld och kyskhet är kärnan i den hederskultur som det svenska samhället måste bekämpa. I dessa äldre patriarkala föreställningar måste en flicka som gifts bort vara oskuld, vilket anses bevisas genom samlag på bröllopsnatten då hennes "mödomshinna" spräcks och hon börjar blöda. Det är mot bakgrund av dessa ovetenskapliga föreställningar som det inom en hederskultur finns krav på utfärdade oskuldsintyg från läkare. Förenta nationerna (FN) har fördömt denna form av oskuldskontroller och påtalat att dessa strider mot läkareden.

TV4:s program *Kalla fakta* kunde 2015 visa att svenska läkare utfärdat "oskuldsintyg". I den debatt som följde klargjorde Socialstyrelsen att sådana intyg var olagliga. Att tvinga någon till en läkarundersökning strider mot svensk lag, och de upprättade intygen bryter också mot patientsäkerhetslagens krav om att all hälso- och sjukvård ska bedrivas utifrån "vetenskap och beprövad erfarenhet". Socialstyrelsen kunde därför i ett särskilt utlåtande konstatera följande: "Eftersom det inte är möjligt att medicinskt utreda om någon är oskuld är det inte förenligt med den bestämmelsen att genomföra sådana undersökningar och utfärda intyg."

Att svensk sjukvård bidragit till såväl utfärdandet av oskuldsintyg som genomförandet av så kallade hymenoperationer konstateras också

i handledningen *Att möta patienter som söker för oro kring oskuld och heder* som Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) tog fram till hälso- och sjukvården 2011 på regeringens uppdrag. Experterna pekade i sina slutsatser på att det saknades kunskaper om omfattningen av utfärdade hymenoperationer men också otydlighet i riktlinjer och lagstiftning. Här konstaterades också att ”kvinnor som begär hymenoperation gör det för rädsla på grund av konsekvenserna av att inte blöda vid kommande samlag”.

Trots Socialstyrelsens förtydligande så finns det inget känt fall av utfärdande av oskuldsintyg eller genomförande av hymenoperation som fått några rättsliga följder.

I arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) har riksdagen under de senaste åren beslutat om ny lagstiftning. Det handlar bland annat om särskilda bestämmelser mot tvångsäktenskap, vilseledande till ätenskapsresa och barnäktenskapsbrott. En särskild straffskärpningsgrund har införts för brott som begås utifrån hedersmotiv, och nyligen presenterades ett utredningsförslag om att införa en särskild brottsrubricering om hedersbrott i brottsbalken. Den nya lagstiftningen har förenklat arbetet mot hedersrelaterad brottslighet. Det borde vara en angelägenhet för regeringen och riksdagen att även se över lagstiftningen för att tydligare kunna bekämpa de uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck som oskuldsintyg och så kallade oskuldsoperationer innebär.

Som en del i åtgärderna för att förhindra islamistisk separatism i Frankrike förbereder nu president Emmanuel Macron en lag som ska göra det möjligt att straffa läkare som utfärdar oskuldsbevis. Sveriges regering borde visa samma handlingskraft.

Regeringen borde därför tillsätta en utredning som kartlägger hur pass förekommande sådana fenomen som oskuldsintyg och hymenoperationer är inom svensk sjukvård (såväl privat som offentlig). Utredningen bör också ges mandat att lägga fram förslag om kriminaliseringar på straffrättens område.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga justitie- och migrationsminister Morgan Johansson:

1. Anser regeringen att det behövs en utredningskommission som granskar

- de så kallade balkongflickorna?
2. Kommer regeringen att tillsätta en utredning som kartlägger förekomsten av utfärdandet av oskuldsintyg och genomförandet av så kallade oskuldsoperationer, och bedömer ministern att det behövs ny straffrättslig lagstiftning för att bättre kunna bekämpa oskuldsnormerna?

.....

Amineh Kakabaveh (-)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welander